

Dyslexieprotocol Vathorst College

Inleiding

Dit protocol heeft als doel om leerlingen met dyslexie onderwijs op onze school te laten volgen, passend bij hun capaciteiten. Daarnaast heeft het tot doel om leerlingen die mogelijk dyslectisch zijn, op te sporen. Het is goed om alle activiteiten over de signalering en begeleiding van dyslectische leerlingen in kaart te brengen. Het geeft medewerkers van onze school en buitenstaanders een duidelijk inzicht in wat het Vathorst College doet op het gebied van dyslexie en waar de grens ligt van de begeleiding door school op dit gebied. Dit protocol zorgt ervoor dat leerlingen, ouders, docenten en schoolleiding kunnen zien wat is afgesproken met betrekking tot de begeleiding van dyslectische leerlingen. Natuurlijk moet het protocol steeds geëvalueerd en eventueel bijgesteld worden.

Wat is dyslexie?

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau. Op een middelbare school zijn 3 tot 5% van de leerlingen in min of meerdere mate dyslectisch (Onderzoek Gezondheidsraad 1995).

Hieronder volgen de gegevens die bekend zijn van het Vathorst College:

2016-2017	
Totaal aantal leerlingen	971
Totaal percentage dyslecten	13%
Percentage eerstejaarsleerlingen	9%
2017-2018	
Totaal aantal leerlingen	986
Totaal percentage dyslecten	11,7%
Percentage eerstejaarsleerlingen	5,9%
2018-2019	
Totaal aantal leerlingen	983
Totaal percentage dyslecten	13,4%
Percentage eerstejaarsleerlingen	15,1%
2019-2020	
Totaal aantal leerlingen	995
Totaal percentage dyslecten	11,5%
Percentage eerstejaarsleerlingen	8,3%

De getallen zijn hoger dan het landelijk gemiddelde. Als wij hiervan de oorzaak proberen te achterhalen dan komen we als eerste uit bij het gebruik van de laptops. Ouders en leerlingen denken dat hun dyslectische kind gebaat is bij het gebruik van de laptop. In het geval van dyslexie op het gebied van spelling werkt een laptop in het voordeel van de leerling. Op het gebied van leesbegrip is het doornemen van langere teksten voor een dyslectisch kind vaak lastig.

Dyslexie heeft niet alleen consequenties voor de talen, maar voor alle vakken die een beroep doen op functioneel lezen en schrijven. Dyslectische leerlingen in het voortgezet onderwijs hebben problemen met:

- a. het lezen en/of spellen op woordniveau in het Nederlands en in de moderne vreemde talen (nieuwe klank-tekenkoppelingen, ingewikkelde spellingafspraken);
- b. het snel en accuraat lezen (decoderen) van teksten bij alle vakken;
- c. het snel en accuraat spellen (coderen) bij functioneel schrijven bij alle vakken.

Niet al deze problemen doen zich (in gelijke mate) bij een individuele leerling voor. Er is bij dyslexie altijd sprake van een individugebonden profiel.

Een dyslectische leerling is een leerling die officieel dyslectisch is verklaard door een erkende deskundige. Een kopie van het onderzoeksrapport dient in het persoonlijke dossier van de leerling opgenomen te worden.

Signalering en diagnose

Van de bij ons aangemelde leerlingen kan dyslexie al op de basisschool bekend zijn.

Om in aanmerking te komen voor de faciliteiten voor dyslectische leerlingen moet een onderzoeksrapport en een officiële dyslexieverklaring aanwezig zijn. De ouders van de leerling die dyslectisch is, zijn verantwoordelijk voor het op tijd toesturen van de relevante gegevens.

Op het Vathorst College vindt er in de brugklas een signaleringsonderzoek plaats. Dit onderzoek bestaat uit een brief aan de mentor en een meting voor begrijpend lezen. Beide onderdelen worden afgenomen tijdens de les Nederlands. Alle leerlingen, ook leerlingen met dyslexie, nemen deel aan dit signaleringsonderzoek.

Leerlingen van wie de basisschool heeft aangegeven dat er een vermoeden is van dyslexie of van wie de basisschool heeft aangegeven dat ze moeite hebben met taal (spelling en/of begrijpend lezen) worden door de remedial teacher opgeroepen voor een aanvullende taalscreening.

Als uit het signaleringsonderzoek en de aanvullende taalscreening blijkt dat er sprake is van ernstige spel- en/of leesproblemen kan een leerling in aanmerking komen voor nader onderzoek door de remedial teacher. Bij een vermoeden van dyslexie verwijst de remedial teacher de leerling door naar een extern bureau (op kosten van de ouders).

Indien in klas 2 of hoger toch nog andere leerlingen met dyslectische kenmerken naar voren komen, dan kan in overleg met ouders, de mentor en eventueel de remedial teacher besloten worden dat een dyslexie-onderzoek wenselijk is. Dit geldt ook voor leerlingen die van een andere school bij ons komen. De kosten voor dit onderzoek komen voor rekening van de ouders.

Dyslexieverklaring

Om in aanmerking te komen voor faciliteiten dient een leerling in het bezit te zijn van een dyslexieverklaring. In de dyslexieverklaring dient het volgende te staan:

Onderkende diagnose: in welke mate wordt voldaan aan de gestelde criteria op basis van controleerbare, betrouwbare en valide instrumenten en procedures.

Verklarende diagnose: uitspraken over de individugebonden cognitieve factoren die in dit geval kennelijk de stoornis oproepen en in stand houden. Uitspraken die gebaseerd zijn op controleerbare, betrouwbare en psychodiagnostische instrumenten en procedures. De stoornis mag niet het gevolg zijn van omgevingsfactoren, zoals een tekort aan onderwijs of onderwijs op een te hoog niveau.

Handelingsgerichte diagnose: informatie op basis van betrouwbare en valide psychodiagnostische instrumenten en procedures, over concrete onderwijsbeperkingen en de specifiek pedagogische didactische behoeften die daarmee samenhangen. Aangegeven wordt dat de onderwijsbelemmeringen niet zijn op te lossen door verwijzing naar een lager niveau, maar vragen om nader te noemen specifieke maatregelen of faciliteiten.

De bevoegdheid om een dyslexieverklaring af te geven kan – gegeven de inhoud – alleen geschieden door professionals die gekwalificeerd zijn voor het uitvoeren van psychodiagnostisch onderzoek, daartoe is een academische graad in de klinische (kinder- en jeugd-)psychologie of orthopedagogiek vereist alsmede een bekwaamheidsregistratie in de psychodiagnostiek, minimaal op het niveau van de BIG-registratie (Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg) Gezondheidszorgpsycholoog.

Begeleiding

De mentor bespreekt met enige regelmaat de vorderingen van de dyslectische leerling tijdens de leerlingbesprekingen en de adviesvergaderingen. Daarnaast inventariseert hij/zij samen met de leerling de behoefte aan hulp en welke maatregelen er noodzakelijk zijn voor de leerling om zelfstandig verder te kunnen. Het uitgangspunt is het vergroten van de autonomie van de leerling. Tijdens de spreekuren maakt de RT-medewerker een dyslexiepas voor de leerling. Deze pas geeft aan voor welke regeling de leerling in aanmerking komt. Op het Vathorst College werkt een remedial teacher. Zij kan de leerlingen twee maal in een schooljaar helpen op het gebied van dyslexie.

Wettelijke regeling m.b.t. dispensatie

Voor het verkrijgen van dispensatie moet de school ervan overtuigd zijn dat de leerling aantoonbaar wordt belemmerd door het vak waarvoor de dispensatie wordt aangevraagd. Tevens moet de leerling over voldoende capaciteiten beschikken om het eindniveau van de betreffende afdeling binnen de gestelde tijd te bereiken.

Vrijstellingen in de onderbouw

Nederlands en Engels

Artikel 11d van de WVO biedt ruimte in individuele gevallen ontheffing te verlenen voor onderdelen van de kerndoelen. Dit maakt in principe ontheffing voor onderdelen van de vakken Nederlands en Engels mogelijk bij leerlingen die door hun dyslexie ernstig beperkt zijn. De wet (artikelen 11a en 11c, WVO) legt sterk de nadruk op de mogelijkheden voor doorstroming van de leerling. Aangezien de vakken Nederlands en Engels in alle profielen verplichte vakken zijn, zullen er in de praktijk zeer zwaarwegende redenen moeten zijn om ontheffing te verlenen. De afweging tot ontheffing wordt per individueel geval gemaakt door het bevoegd gezag van de school.

Frans en Duits

Vmbo-t in de eerste twee leerjaren (inrichtingsbesluit WVO, artikel 22)

Voor het volgen van alleen Frans of alleen Duits is geen ontheffing nodig. De vrijgekomen tijd moet bij voorkeur worden opgevuld met extra onderwijs in de vakken waarin de leerling “zwak” scoort. Vrijstelling van Frans **en** Duits is niet mogelijk voor dyslectische leerlingen. Wel kan de school in de eerste twee leerjaren zelf invulling geven aan het onderwijs in de tweede moderne vreemde taal mocht hieraan behoefte zijn. E.e.a wordt in overleg met de conrector bepaald. Hierbij wordt rekening gehouden met de doorstroommogelijkheden van de leerling.

Havo en vwo in de eerste drie leerjaren (inrichtingsbesluit WVO artikel 21)

In de eerste drie leerjaren van havo en vwo zijn zowel Frans als Duits verplicht. Wel kan de school in de eerste drie leerjaren zelf invulling geven aan het onderwijs in de tweede moderne vreemde taal, omdat er geen kerndoelen zijn voor zowel Duits als Frans. E.e.a. wordt in overleg met de conrector bepaald. Hierbij wordt rekening gehouden met de doorstroommogelijkheden van de leerling.

Vrijstellingen in de bovenbouw

Bovenbouw vmbo (inrichtingsbesluit WVO, artikel 26n)

Per 1 augustus 2019 is een moderne vreemde taal in de bovenbouw vmbo-t niet verplicht.

Leerlingen moeten voor hun pakket drie vakken kiezen uit een aanbod van zes vakken: Frans, Duits, natuurkunde, biologie, aardrijkskunde, geschiedenis. Door dit brede aanbod is het voor vmbo-leerlingen mogelijk om beide moderne vreemde talen te vermijden in hun pakket.

Bovenbouw havo (inrichtingsbesluit WVO, artikel 26e)

Per 1 augustus 2007 is een tweede moderne vreemde taal in de bovenbouw havo in 3 van de 4 profielen niet verplicht. Havo-leerlingen kunnen de tweede moderne taal vermijden door een ander profiel te kiezen dan cultuur en maatschappij.

Bovenbouw vwo (inrichtingsbesluit WVO, artikel 26e)

Leerlingen in de bovenbouw van het vwo moeten naast Engels een tweede moderne vreemde taal volgen. Wij bieden hiervoor Duits en Frans aan. Ontheffing wordt in de volgende gevallen verleent:

1. een stoornis hebben die specifiek betrekking heeft op taal of een zintuiglijke stoornis hebben die effect heeft op taal;
2. en/of een andere moedertaal hebben dan Nederlands of Fries;
3. en/of onderwijs volgen in het profiel natuur en techniek of natuur en gezondheid, en het onderwijs in de taal naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding verhindert.

Het is de verantwoordelijkheid van de school dit per geval te bekijken. Hiervoor is geen toestemming vooraf van de inspectie nodig. De school meldt het wel bij de inspectie. De leerling moet in plaats van de taal een vervangend vak kiezen met een normatieve studielast van tenminste 440 uren. De keuze is afhankelijk van het aanbod van de school.

Faciliteiten die de school biedt voor dyslectische leerlingen

Onderbouw

1. Spelfouten worden in jaar 1 en 2 niet meegerekend. Bij toetsen waarbij de juiste schrijfwijze het te toetsen onderdeel is, worden spelfouten wel meegerekend. Hierover maakt elke sectie van tevoren afspraken. In het derde leerjaar worden spellingsfouten alleen meegerekend bij betekenisverschil (bv cold – called; parle – parlé).
2. Herhalingsfouten tellen niet mee in jaar 1, 2 en 3.
3. Fonetisch gespelde woorden rekenen we niet fout in leerjaar 1, 2 en 3.
4. De leerlingen met een dyslexiepas krijgen op vertoon van de pas, zo veel mogelijk 20% extra tijd.
5. Eventueel kan een toets mondeling worden afgenomen of de leerlingen kunnen de toets op de laptop maken. Ook mogen de toetsen met een speciaal softwareprogramma gemaakt worden. Tijdens de lessen kan vanaf jaar 1 gewerkt worden met de TextAid extensie. Vanaf jaar 3 kan er ook gebruik gemaakt worden van een uitgebreider voorleesprogramma: de TextAid app. Deze twee programma's werken op de laptop van de leerling. Het is belangrijk dat de leerling leert om met de verschillende programma's te werken, dit kost enkele maanden. Het programma kan niet alleen bij toetsen worden ingezet.
6. Stappenplannen en hulpmiddelen mogen bij de toets/presentatie gehouden worden (bv stappenplan lezen; woordhulp; stappenplan ww spelling; Spickzettel; briefje met steekwoorden etc).

Bovenbouw (3 en 4 vmbo-t; 4 en 5 Havo en 4, 5 en 6 Vwo)

Dezelfde regels als in de onderbouw gelden in de bovenbouw voor de reguliere proefwerken. Voor de SE's en het CSE gelden andere regels. Bij SE's en CSE mag de spellingcontrole wel

gebruikt worden door dyslectische leerlingen

Tijdens SE's en CSE wordt er gewerkt met ClaroRead examens. Dit programma werkt alleen op de "stand-alone" laptops van school die tijdens de SE's en CSE's worden ingezet. Het is belangrijk dat de leerling voorafgaand aan de schoolexamens en de centraal examens minimaal één keer oefent en laat zien dat hij/zij zelfstandig met ClaroRead examens kan werken. ClaroRead kan alleen bij examens worden ingezet als de leerling in de voorafgaande periode minimaal 8 weken met TextAid heeft gewerkt.

Voor een kandidaat met dyslexie kunnen de examencondities (SE en CSE) aangepast worden (artikel 55 van het Eindexamenbesluit) op grond van een rapport van een deskundige, waarin is aangegeven welke maatregelen nodig zijn. Deze aanpassingen betreffen zowel het schoolexamen als het centraal examen. Afhankelijk van de mate, de ernst en het soort dyslexie komen de volgende maatregelen voor:

- verlenging van de examentijd (voor het SE en het CE hoogstens 30 minuten, zie art. 55 2)
- ICT-ondersteuning. Met ICT-ondersteuning wordt het gebruik van de verschillende dyslexie- softwareprogramma's bedoeld.

Worden spelfouten meegerekend?

Voor SE's en CE worden spelfouten wel meegerekend. Spelfouten tellen voor alle leerlingen even zwaar mee. Hier kan voor leerlingen met dyslexie geen uitzondering voor gemaakt worden.

Dyslectische leerlingen mogen wel gebruik maken van een computer als schrijfgerei. Deze leerlingen kunnen voor de SE's gebruik maken van de spellingcontrole op de computer. De leerling is zelf verantwoordelijk voor het aanmelden voor een computer tijdens SE's. Hiervoor ontvangen alle dyslectische leerlingen een digitaal formulier van het examensecretariaat. Het College voor Toetsen en Examens heeft omschreven aan welke voorwaarden het gebruik van de computer moet voldoen.

Eindexamenbesluit

De mogelijkheid om aangepast examen te doen voor leerlingen met een handicap, waaronder dyslexie, is wettelijk geregeld in artikel 55 van het eindexamenbesluit. De rector van de school bepaalt, als bevoegd gezag, welke leerlingen het examen op een aangepaste manier mogen maken en voor welke aanpassingen en hulpmiddelen zij, binnen de mogelijkheden van de school, in aanmerking komen.

In de praktijk wordt vaak uitgegaan van de aanpassingen en hulpmiddelen die in de dyslexieverklaring van de leerling staan beschreven.

De school is verplicht om de aanpassingen te melden aan de onderwijsinspectie. Leerlingen met dyslexie die dit schooljaar eindexamen doen en aanpassingen nodig hebben, moeten deze **vóór 1 november** aanvragen bij de directeur en de examensecretaris van de school. Op grond van artikel 55 van het eindexamenbesluit heeft de directeur de bevoegdheid examencondities aan te passen op grond van het rapport van een deskundige. De aanpassingen moeten worden gemeld bij de inspectie.